

Джон Донн (1571/2–1631)

Біографія

1. Загальні відомості. Ім'я англійського поета Джона Донна стоїть в одному ряду з Вільямом Шекспіром. Найбільший представник метафізичної школи в поезії поєднував в собі полярні принципи. Настоятель храму, якого не задовольняла ні католицька, ні англіканська церква. Автор проповідей без світлого погляду на світ і віршів не для всіх, наповнених алюзіями і багатозначністю. У центрі поезії Донна, що знаходиться на межі Ренесансу та бароко, стоїть людина, її можливості, почуття та інтелект.

Р. Брук: «...Джон Донн був одним із англійських поетів, котрий оспівував кохання і не боявся зізнатися, що складається з тіла, розуму і душі; він ретельно описував усі кровопролитні битви, тривоги, угоди, поразки і перемоги цієї тристоронньої війни.

Творчість Донна відображає різні прояви людської натури, складність духовного буття особистості, що дало підстави визнати його главою літературної школи метафізиків».

С. Колрідж: «Дж. Донн здійснив духовний прорив у сферу безкінечної Вічності»

Дж. Донн: «Розум людини не в силах відновити світобудову, але залишається надія на дотливого розум, який шукає і знаходить необхідні зв'язки».

2. Місце народження. Джон Донн з'явився на світ у Лондоні 1572 року.

3. Батьки. Батько, успішний купець, помер, коли Джонови не виповнилося ще й чотирьох років. Мати була дочкою драматурга і поета Д. Хейвуда. Серед її предків був і Томас Мор.

4. Навчання. У віці 12 років Джон Донн вступив до Оксфордського університету (у Харт-Холі), а через 3 роки переїхав до Кембриджа. У жодному університеті Донн не отримав наукового ступеня. Можливо, і раннє зарахування туди, і відмова від формального завершення навчання пояснюються тим, що Донн не бажав присягати на вірність впливовій англіканській церкві (присяга претендента на будь-який науковий ступінь була обов'язковою після Порохової змови 1605 року), адже для католика, яким було виховано Джона, це було неприйнятно.

5. Життя, сповнене пригод. Донн, залишивши університет, **подорожує** якийсь час Іспанією та Італією. Про його життя відомо небагато до того, як 1591 року він вступив до **юридичної корпорації** під назвою «Тейвіс Інн». Через рік Донн перейшов до іншої — «Інн Лінкольна», у якій залишався близько 3 років.

Джон у 1596–1597 рр. був одним із джентльменів-добровольців, які уособлювали золоту молодь і вирушили за графом Ессексом, популярним у народі, у **піратську експедицію** проти Кадіса¹.

¹ Єлизавета I всіляко підтримувала піратів, надавала їм ліцензії, які дозволяли нападати на іспанські та португальські кораблі. Піратські експедиції завдавали величезної шкоди Іспанії, яка втрачала від них до 3 млн дукатів на рік, і сприяли збагаченню Англії. Значення піратства для економічного розвитку Англії можна порівняти зі значенням конкістадорів для Іспанії, лише з тією різницею, що вони завойовували не сушу, а море. У 1562 р. англійські пірати почали завозити до іспанських колоній в Америці негрів-рабів з Африки. Англійський пірат на королівській службі Уолтер Релі 1585 р. заснував першу англійську колонію в Північній Америці, назвавши її на честь королеви-незайманиці Віргінії (від англ. virgin — діва). Попервах колонія була притулком для піратів, які полювали за іспанськими кораблями. Серед англійських піратів того часу найуспішнішим став «пірат її Королівської Величності» Френсіс Дрейк (1543–1596). Король Іспанії Філіпп II болісно реагував на такі дії англійської королеви. Останньою краплею, що переповнила чашу його терпіння, стала страта Марії Стюарт. Як захисник католиків в усьому світі, Філіпп II на залик папи римського почав готуватися до війни проти Англії. Для вторгнення в Англію Філіпп II вирішив зібрати величезний флот. Проте 1587 р. Френсіс Дрейк за наказом Єлизавети здійснив зухвалий рейд до порту Кадис — бази іспанського флоту — і знищив більшість іспанських кораблів. Іспанцям довелося знову збирати флот. У 1588 р. Непереможна армада (так назвав свій флот Філіпп II) вирушила до берегів Англії. Вона налічувала 130 вітрильників із 20 тис. матросів на борту. У Нідерландах на іспанців чекало ще 300 кораблів, які мали приєднатися до Непереможної армади. Командувати англійським флотом Єлизавета доручила Ф. Дрейку. У 1588 р. англійські кораблі атакували Непереможну армаду в протоці Ла-Манш. Бій тривав два тижні. Важкі іспанські кораблі було розбито легкими англійськими. Залишки іспанського флоту, намагаючись обійти Англію з півночі, загинули під час бурі. Флот Англії не втратив жодного корабля. Завдяки цій перемозі Англія почала перетворюватися у володарку морів, а могутня колись Іспанія поступово ставала другорядною державою.

Потім вони відпливли до Азорських островів, у нещасливий «Острівний похід». Похід було організовано для перехоплення іспанських кораблів, які поверталися зі скарбами з Америки. Кар'єра Донна у наступні 4 роки була успішною: 1601 року його навіть було обрано **членом парламенту**.

6. Поет, який не надрукував жодного рядка. Донн уславився як поет, не надрукувавши жодного рядка. Написані *в прозі «Парадокси і проблеми»* викликали захоплення сучасників, як і його спроби відродити класичні форми (епіграму, віршоване послання, сатиру, любовну елегію).

7. Одруження. Джон Донн у січні 1602 року таємно одружився з Енн Мор, 17-річною дівчиною, чий батько відправив новоспеченого зятя за ґрати. Тому довелося відсидіти у в'язниці Фліт, а також звільнитися з місця своєї служби. Вийшовши з ув'язнення, Донн опинився без роботи. Практично повністю вичерпалася його колись солідна спадщина. Дванадцятьох дітей народила йому Енн (із них 7 пережили свою матір). У 1617 Анна помирла після чергових пологів. Донни перші 2–3 роки свого шлюбу мешкали у родичів дружини в графстві Суррей. 1605 року вони переїхали в будинок неподалік від Лондона.

8. Важкі роки. Період із 1602-го по 1615 р.— безпросвітні й суворі роки. Донн марно шукав застосування своїм талантам. Ґрунтовно й довго Джон Донн *вивчав богослов'я, церковне право та історію церкви*. Він допомагав у 1605–1607 рр. Т. Мортону, який пізніше став єпископом Даремським, у створенні *полемічних творів*, спрямованих проти католицизму. Марними були в цей час спроби Донна зробити кар'єру. Проте він створив безліч *шедеврів любовної лірики, релігійних віршів, а також витончені компліментарні епістоли*.

9. Перша публікація. 1610 року вперше було опубліковано твір Джона «Уявний мученик», присвячений королю Якову. Книга являла собою блискучий виступ на захист принесеної ним присяги на вірність англійській короні. Джона Донна *винагородили за цю працю ступенем магістра мистецтв престижного Оксфордського університету*. Король відтоді відкрито заявляв про те, що сприятиме просуванню Джона службовими сходами, якщо той вирішить обрати церковну посаду.

10. Англіканство. На межі століть Донн пережив духовну кризу, яка призвела до зміни (1601) релігії – він перейшов у англіканство.

11. Священик. 23 січня 1615 року Донна було висвячено у сан священика і диякона. Король Яків зробив його одним із капеланів. Він також подбав про те, аби Донн був удостоєний Кембриджським університетом *ступеня доктора богослов'я*. Одну з найпочесніших в Лондоні кафедр йому надали 1616 року.

12. Настоятель собору Святого Павла. Король наприкінці 1621 року призначив Джона настоятелем собору Святого Павла. У період служіння в церкві Донн мало писав віршів. Його проповіді збирались послухати усі поціновувачі літератури і записували їх. Збережено близько 160 проповідей Джона Донна.

13. Останні роки. Невдовзі поет тяжко захворів і тоді відчув свою залежність від Божої милості. Безпосередньо перед смертю він прочитав власну похоронну проповідь («Дуель зі Смертю») і заповів створити власний портрет-надгробок у савані.

14. Смерть. Джон Донн помер 31 березня 1631.

15. Проповіді. Свої проповіді Донн ретельно редагував і готував до видання, оскільки саме з ними, а не з віршами він пов'язував сподівання на посмертну літературну славу.

16. Особливості лірики. Дж. Донн — поет дуже складний, часом загадковий. Його вірші зовсім не вкладаються в межі усталених визначень і ніби піддражнюють читача своєю багатозначністю, несподіваними контрастами, поєднанням тверезо-аналітичних тверджень зі сплесками пристрасті, постійними пошуками й незадоволенням собою. Для Донна час вийшов із колії і замість гармонії прийшов хаос, що супроводжує зміну епох історії

17. Засновник школи метафізичної поезії. Донна вважають засновником школи *метафізичної поезії в англійській літературі*. Головна ознака метафізичної поезії — поєднання напруження почуттів із глибокою роботою розуму в очікуванні спрямованості в безкінечність.

У перекладі з грецької означає «те, що після фізики». Префікс «мета» означає «повний». Тобто метафізика має на увазі розгляд будь-якого явища в усіх його проявах (як фізичних, так і духовних). Назва пов'язана з прихильниками класицизму, які в поняття "метафізика" вкладали свій зміст: "пишномовний", "химерний", "нісенітний". Основні риси: відчуття розпаду світобудови і втрати цілісності уявлення про нього.

Джерела

"И гений, парадоксов друг" О Джоне Донне. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://www.liveinternet.ru/community/4432237/post200551785/?aid_refresh=yes

Богосвятська Л.-М.І., Ковальова Л.Л. Зарубіжна література для загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням філології : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. - Львів: Світ, 2016.

Вікіпедія. [Джон Донн](#)

Волощук Є.В., Слободянюк О. Зарубіжна література : підруч. для 8-го кл. загальноосвітніх навчальних закладів. — Київ : Генеза, 2016.

Гузь О.О. Луїс де Гонгора-і-Арготе. "Галерник". Утілення у вірші провідних тем барокової літератури: людина і Доля, блукання людини у Всесвіті, залежність від вищих сил, драматизм духовного життя. Символіка твору. Образ ліричного героя (варіант I) Джонн Донн. "Священні сонети" (19-й сонет "Щоб мучить мене...") Напруга почуттів ліричного героя. Символіка. Поетична мова (варіант II) : Урок №47 // Зарубіжна література в школах України, 2017. - № 1. - С.35-40

Діденко О.М. Із лірики європейського бароко. Джон Донн «Священні сонети» (19-й сонет «Щоб мучить мене...»). Напруга почуттів ліричного героя. Символіка. Поетична мова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ds04.infourok.ru/uploads/doc/1061/000344b0-6da4f23e.docx>

Знаменитости. Писатели. Джон Донн. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://24smi.org/celebrity/5400-dzhon-donn.html>

Кадоб'янська Н. М., Удовиченко Л.М. Зарубіжна література: підруч. для загальноосвіт. навч. закладів. 8 клас. - Харків: СИЦІЯ, 2016.

Ковбасенко Ю. І. Зарубіжна література : підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів. — Київ : Літера ЛТД, 2016.

Куцінко О. Г. Зарубіжна література. 8 клас. — Х. : Вид. група «Основа», 2016.

Міляновська Н. Р. Зарубіжна література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів. — Тернопіль: Астон, 2016.

Могільовцева Л. Із лірики європейського бароко. Джон Донн (1572 - 1631). "Священні сонети". (19-й сонет "Щоб мучить мене...") : Урок № 3 // Зарубіжна література: газета для вчителів та методистів зарубіжної літератури, 2017. - N 3. - С.46-48

Ніколенко О. М., Зуєнко М. О., Стороха Б. В. Зарубіжна література: підруч. для 8 кл. загальноосвітніх навчальних закладів. — К.: Грамота, 2016.

Ніколенко О. М., Туряниця В. Г. Зарубіжна література: підруч. для 8 клас: підручник для загальноосвіт. навч. закл. — К.: Грамота, 2016.

Паращич В. В. Усі уроки зарубіжної літератури. 8 клас. II семестр. — Х. : Вид. група «Основа», 2016.

Паращич В. В., Фефілова Г. Є. Зарубіжна література. 8 клас: підручник для загальноосвіт. навч. закл. — Х.: Вид. група «Основа», 2016.

Первак О. Дж. Донн. "Священні сонети". Сонет 19 ("Щоб мучить мене..."). Напруга почуттів ліричного героя. Символічність твору. Поетична мова : Урок № 49 // Всесвітня література в школах України, 2017. - № 3. - С.35-38

Столій І. Л., Полулях Н. С. Зарубіжна література. 8 клас : розробки уроків. — Х. : Вид-во «Ранок», 2016.